

Γ. Κονδύλη & Όθωνος 1, Μαρούσι | 210 61 24 000
www.akadimos.gr | fb:@akadimos.marousi | tw:@Akadimos

Εισηγητής: Θεοδόσης Λαμπρόπουλος

Ημερομηνία: 8.1.2022

Διαγώνισμα στην Νέα Ελληνική Γλώσσα
Α' Γυμνασίου

ΘΕΜΑ 1

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

[...] Από την κορυφή του βουνού της Καστρίτσας ανοίγεται μπροστά στα μάτια του περιηγητή μεγάλο πανόραμα και έμορφο. Ο ουρανός απλώνεται απάνω καθάριος και γαλανός κι από τ' αμέτρητα κι ανερεύνητα ύψη του χύνει ο χινοπωριάτικος ήλιος τις θαλπερές¹ του αχτίδες, στην πλάση κάτω, που προβάλλει σαν νιόπαντρη γυναίκα, ζωηρή, γιομάτη φως και χρώματα κι ομορφιά. Δεξά ο κάμπος, μοιρασμένος από τους ζευγολάτες αδερφικά σε ίσια και κανονικά τετράγωνα κομμάτια, καρτερικά ώρα σε ώρα τ' αλέτρια να διαβούν από πάνου και να τον οργώσουν. Ζερβά² η λίμνη ατάραχη, ολόστρωτη και μακρουλή, με τα χαϊδεμένο κι ακριβό νησάκι της μες στη μέση και με τον καλαμιώνα περιγυρα, καθρεφτίζει στα βάθη της, σα να σφίγγει απάνου στα στήθη της ερωτικά τον γαλανό ουρανό και τ' αντίπερα καμαρωμένο βουνό της. Κάπου οργώνει τα νερά της κανένα καϊκάκι. Ανάλαφρη κι αγανή³ καταχνιά σηκώνεται σα σεντόνι από πάνω της σαν καιαμένου λιβανιού καπνός. Κατά τις δυτικές όχθες της, που ανάμεσα απ' αυτή κι από σειρά χαμηλών βουνών απλωμένων από βοριά σε νότο σχηματίζεται μια μικρή κοιλάδα, στενή λουρίδα, που ανταμώνει τον πέρα με τον δώθε πλατύκαμπο, συμπυκνώνεται η πόλη των Ιωαννίνων σε μεγάλο άπλωμα, με τα βυζαντινά κι αληπασαλήτικα κάστρα της, χωμένα μέσα στην λίμνη, με τους στενούς και λιθόστρωτους δρόμους, τα παλιά σπίτια και σαράγια⁴, τις εκκλησίες και τα σχολεία. Κι ολόγυρα από τα χωριά κι από τον κάμπο ορθώνονται σα φράχτες οι λόφοι, τα χαμηλώματα των γύρωθε βουνών, όπου ανεβαίνοντας απανωτά σα σκαλοπάτια σχηματίζουν σιγά σιγά τα ψηλά κι άγρια και κακοτράχαλα καταρραχιά⁵ του Πίνδου, του Σουλίου, και του Δέλβινου, που κλείνουν περιγυρα, σα γιγάντιες κορνίζες, τη μεγάλη αυτή κι ομορφότατη εικόνα [...]

1. Πώς οργανώνει ο συγγραφέας την περιγραφή του στο παραπάνω κείμενο;
Μονάδες 8

2. Να δώσετε έναν τίτλο στο δοθέν κείμενο.

Μονάδες 2

¹ Ζεστός

² Αριστερά

³ Αραιός, αραιή, αραιό

⁴ Πληθυντικός του σαράι ή σεράι που σήμαινε το παλάτι του σουλτάνου

⁵ Καταρράκτες

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Ο προφορικός λόγος προηγείται του γραπτού στη ζωή του ατόμου και της ανθρωπότητας κατ' αρχάς από χρονική άποψη. Πράγματι, το άτομο γεννιέται με το ένστικτο για γλώσσα και αρχίζει τους πειραματισμούς του με τη γλώσσα του περιβάλλοντος από τη βρεφική του ηλικία. Όταν φτάσει στην ηλικία των τεσσάρων ετών έχει ήδη αποκτήσει, τελείως άκοπα, μεγάλο μέρος του μηχανισμού της γλώσσας του περιβάλλοντος στο οποίο ζει και παρουσιάζει σημαντική παραγωγή προφορικού λόγου. Αντίθετα, για την εκμάθηση της γραφής και της ανάγνωσης πρέπει να περιμένει ως τα έξι του χρόνια για να πάει σε ένα ίδρυμα που λέγεται σχολείο, το οποίο προϋποθέτει αξιόλογη κοινωνική οργάνωση και στο οποίο το άτομο μαθαίνει την τέχνη του γραπτού λόγου αργά και κοπιαστικά. Αλλά και στην ζωή της ανθρωπότητας ο προφορικός λόγος είναι πολύ αρχαιότερος της γραφής. Η εμφάνιση συμπίπτει με την οργάνωση των πρώτων ανθρώπινων κοινωνιών. Αντίθετα, η ηλικία της γραφής δεν ξεπερνά τα 6.000 χρόνια.

Ο προφορικός λόγος υπερέχει κατά πολύ του γραπτού λόγου και από ποσοτική άποψη. Μιλάμε πολύ αλλά γράφουμε και διαβάζουμε λίγο – όσοι γνωρίζουμε ανάγνωση και γραφή. Επιπλέον, η ισορροπία ανατρέπεται υπέρ του προφορικού λόγου από το γεγονός ότι είναι μεγάλος ο αριθμός των αναλφάβητων και ημιαναλφάβητων σ' όλη τη γη ακόμα και σήμερα. Επίσης, από διαχρονική άποψη, η συνολική ποσότητα γραπτού λόγου που έχει παραχθεί από την πρώτη εμφάνιση συστημάτων γραφής πριν 6.000 χρόνια περίπου είναι πολύ μικρή σε σύγκριση προς την ποσότητα προφορικού λόγου που έχει παραγάγει η ανθρωπότητα από την εμφάνιση της πάνω στη γη.

3. Ποιες συνδεδεμένες λέξεις χρησιμοποιούνται στην δεύτερη παράγραφο του κειμένου και τι δηλώνουν;

Μονάδες 2

4. Ο γραπτός λόγος θεωρείται πιο οργανωμένος σε σχέση με τον προφορικό. Ισχύει αυτό για το παραπάνω κείμενο;

Μονάδες 8

ΘΕΜΑ 2

5. Να βρείτε τι είναι οι προτάσεις που ακολουθούν με βάση τα συστατικά τους και την σημασία τους.

α. Κρύο το χέρι σου!

β. Αυτός είναι ο δήμαρχος.

γ. Είναι πλούσιος ο αδελφός σου;

δ. Οι μαθητές του Γυμνασίου θα πάνε εκδρομή στο βουνό.

ε. Κλείσε καλά το παράθυρο του δωματίου.

Μονάδες 5

6. Να αντιστοιχίσετε τα επίθετα της αριστερής στήλης με τα κατάλληλα ουσιαστικά της δεξιάς στήλης (κάνοντας της απαιτούμενες αλλαγές).

α. Διδακτικός	1. δραστηριότητα
β. Εποπτικός	2. ώρα
γ. Χαρισματικός	3. μαθητής
δ. Παθητικός	4. δέκτης
ε. Εκπαιδευτικός	5. μέσα

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ 3

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Έχετε αρχίσει να χρησιμοποιείτε τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και θέλετε να στείλετε ένα κείμενο στους συμμαθητές σας οι οποίοι εκδίδουν την ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σας. Να περιγράψετε διάφορα ευτράπελα και κωμικά περιστατικά που συμβαίνουν στο σχολείο σας και στην συνέχεια να αναλύσετε πώς είναι οι σχέσεις με τους συμμαθητές και τους καθηγητές σας.

Μονάδες 20

Διαγώνισμα στην Νέα Ελληνική Λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου

«ΤΟ ΠΙΟ ΓΛΥΚΟ ΨΩΜΙ»

Κάποτε ήταν ένας πλούσιος βασιλιάς, πολύ πλούσιος, που ό,τι επιθυμούσε η καρδιά του το 'χε. Όλα τα είχε, και τον έλεγαν ευτυχισμένο, ώσπου έπαθε μια παράξενη ανορεξιά και δεν είχε όρεξη να βάλει τίποτα στο στόμα του. Σιγά σιγά αδυνάτιζε, κι άρχισε να γίνεται γκρινιάρης και παράξενος. Πολλοί γιατροί επήγαιναν και τον έβλεπαν, μα τα γιατρικά τους τίποτα δεν μπορούσαν να του κάμουν. Η ανορεξιά του βασιλιά όλο και κρατούσε, κι εκείνος έρεβε μέρα με την ημέρα. Τίποτα δε λιμιζόταν να φάει· ούτε «του πουλιού το γάλα», που λέει ο λόγος.

Οπού κάποια μέρα, έτυχε να περνάει από το παλάτι του ένας ασπρομάλλης γέροντας φτωχός, που ήτανε όμως σοφός κι ήξερε από γιατρικά. Του είπανε λοιπόν για το βασιλιά, κι ανέβηκε να τον δει. «Μήπως κουράζεσαι, βασιλιά μου;», τον ρώτησε. «Τι λες, γιατρέ μου», του λέει ο βασιλιάς. «Όλη μέρα ξαπλωμένος απάνου στο θρόνο μου, ούτε το μικρό μου δαχτυλάκι δεν κουνώ». «Μήπως έχεις έγνοιες και σκοτούρες για το λαό σου;» «Όχι, κάθε άλλο. Εγώ ζω ξέγνοιαστος, και καρφάκι δε μου καίεται για κανέναν!» «Μήπως επιθύμησες ποτέ σου κάτι και δεν μπόρεσες να το 'χεις;» «Ούτε κι αυτό! Βασιλιάς είμαι, κι ό,τι γυρέψω, το βλέπω μπροστά μου!...».

Σκέφτηκε, σκέφτηκε λίγο ο γέροντας, ύστερα γυρίζει και λέει του βασιλιά: «Άκουσε, βασιλιά μου: Καθώς βλέπω, δεν έχεις τίποτα σοβαρό. Εκείνο που φταίει και δεν έχεις όρεξη να τρως, είναι το ψωμί που σου δίνουν στο παλάτι! Να διατάξεις να σου φέρουν να φας το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου. Αν μπορέσεις να το 'χεις αυτό, τότε θα γιατρευτείς!».

Από την ίδια μέρα ο βασιλιάς έδωσε διαταγή στους φουρναραίους του παλατιού να ζυμώσουν και να του πηήσουν «το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου!». Έπεσαν με τα μούτρα στη δουλειά οι ψωμάδες σ' όλο το βασίλειο, ποιος θα κάμει στο βασιλιά το πιο γλυκό ψωμί! Ζύμωσαν με ζάχαρη κι ανθόγαλα κάθε λογής ψωμιά και του τα 'φερναν στο παλάτι να τα δοκιμάσει. Μα κανένα απ' όλα εκείνα τα ψωμιά δεν άνοιγε την όρεξη στο βασιλιά. Ούτε κι ήθελε να τα φάει. Το 'να του μύριζε, τ' άλλο του βρομούσε. Ώσπου μια μέρα, έξω φρενών ο βασιλιάς, έστειλε ανθρώπους του να πάνε να βρουνε το γέροντα και να τον ξαναφέρουνε μπροστά του. Έτσι λοιπόν κι έγινε.

«Θα σε κρεμάσω, που με ξεγέλασες!», του φώναξε ο βασιλιάς μόλις τον είδε. «Γιατί, βασιλιά μου;», τον ρώτησε ο γέροντας. «Γιατί το γλυκό ψωμί, που είπες να μου φτιάξουνε να φάω, δε μου έκαμε τίποτα!» «Μπα;», έκαμε ο γέροντας. «Φαίνεται πως το ψωμί που σου ζύμωσαν, δεν ήταν τόσο γλυκό όσο έπρεπε!» Ο βασιλιάς ήταν πάλι έτοιμος ν' αγριέψει, μα είδε το γέρο που κάτι συλλογιζότανε, και περίμενε.

«Άκουσε, βασιλιά μου», του λέει ο γέροντας ύστερ' από λίγο. «Αν θέλεις να δοκιμάσεις στ' αληθινά το ψωμί που θα σε γιατρέψει, πρέπει να 'ρθεις μαζί μου για τρεις μέρες μονάχα και να κάνεις ό,τι σου λέω. Αν δε γίνεις καλά, είσαι ελεύτερος να μου πάρεις το κεφάλι!»

Κι ο βασιλιάς, παιδί μου, θέλοντας και μη, δέχτηκε να πάει μαζί με τον παράξενο γέροντα, εκεί που του 'λεγε. Φόρεσε κι αυτός φτωχικά ρούχα, ποδέθηκε παλιοπάπουτσα, πήρε κι ένα μπαστούνι στα χέρια του κι έφυγε κρυφά από το παλάτι, μακριά, κι επήγανε στον κάμπο, εκεί που καθόταν ο γέροντας, σε μια καλύβα, μέσα σ' ένα χωράφι σπαρμένο.

Ξημερώνοντας, έδωσε ο γέροντας στο βασιλιά ένα δρεπάνι και του λέει: «Έλα να θερίσουμε!». Έπιασε ο βασιλιάς και θέριζε μες στο λιοπύρι ολάκερη μέρα. Έκαμε καμιά σαρανταριά δεμάτια στάχυα. Ήρθε το βράδυ, πέσανε ξεροί να κοιμηθούνε. Ούτε φαϊ όλη μέρα, ούτε τίποτα. Έμενε, βλέπεις, κι ο γέροντας νηστικός.

Την άλλη μέρα, πρωί πρωί, ξύπνησε ο γέροντας το βασιλιά και του λέει: «Σήκω τώρα, να πάρουμε όλ' αυτά τα δεμάτια, να τα πάμε στ' αλώνι να τ' αλωνίσουμε!». Κουβάλησε στην πλάτη του ο βασιλιάς περισσότερ' από τα μισά, κι ύστερα όλη μέρα, γκαπ γκουπ, τα κοπάνιζε με το δάρτη, ώσπου κάμανε το στάρι σωρό, τ' ανεμίσανε και το βάλανε στο σακί. Κι όλη μέρα την περάσανε πάλε έτσι, νηστικοί κι οι δυο τους, μόνο λίγο νερό ήπιανε από τη στέρνα, που ήτανε κοντά στην καλύβα. Πέσανε πάλι κουρασμένοι το βράδυ και κοιμηθήκανε.

Την τρίτη μέρα, το χάραμα, ο γέροντας σήκωσε το βασιλιά: «Ξύπνα», του λέει, «τώρα να πάμε το στάρι μας στο μύλο να τ' αλέσουμε! Πάρ' το εσύ στην πλάτη σου, γιατί εγώ δεν μπορώ, και πάμε εκεί στην κορφή του βουνού, που 'ναι ο μύλος».

Τι να κάμει ο βασιλιάς, αφού έτσι ήτανε η συμφωνία, φορτώνεται το σακί στην πλάτη, και κουρασμένος κι ελεεινός το κουβάλησε στην κορφή. Τώρα αρχίνησε και να πεινάει, μα δεν έλεγε ακόμα τίποτα.

Αλέσανε το στάρι τους, και για να μην τα πολυλογούμε, γυρίσανε κατά το μεσημέρι στην καλύβα, πάλι ο βασιλιάς φορτωμένος τ' αλεύρι. «Έλα τώρα να ζυμώσουμε», του λέει ο γέρος. Ξεχώρισε ως δέκα λίτρες αλεύρι, το 'ριξε στη σκάφη κι έβαλε το βασιλιά να ζυμώνει. Ύστερα τον έστειλε στο λόγγο να κόψει ξύλα, κι αργά κατά το βράδυ βάλανε κι εκάψανε το φούρνο, για να ψηθούνε 3-4 καρβέλια. Ο βασιλιάς τώρα πεινούσε κι επερίμενε πότε να ψηθούν τα ψωμιά, για να φάει! Μα πιο πολύ τα λιμπιζόταν, όταν άρχισε να βγαίνει από το φούρνο η μυρωδιά τους. «Πεινάω πολύ», λέει του γέρου. «Περίμενε και θα φας!», του απάντησε κείνος.

Σε λίγο βγήκανε τα καρβέλια, αχνιστά και ροδοψημένα. Σαν πεινασμένος λύκος τότε ο βασιλιάς άρπαξε το καρβέλι, το έκοψε με τα χέρια του κι άρχισε να τρώει. Μα με την πρώτη μπουκιά που κατάπιε, το πρόσωπό του έγινε κόκκινο από χαρά και φώναξε: «Μάλιστα! Αυτό είναι το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου! Κι όμως ούτε μια κουταλιά ζάχαρη δεν έριξα στο ζυμάρι του!». Τότε ο γέροντας χαμογέλασε και του είπε: «Βασιλιά μου, πρέπει να ξέρεις πως η ζάχαρη του ψωμιού σου ήταν ο ιδρώτας που έχυσες για να το φτιάξεις. Τώρα είς' ελεύτερος να ξαναπάς στο παλάτι σου. Κοίτα μονάχα να δουλεύεις αποδώ κι εμπρός, και θα δεις πως η όρεξη δε θα σου λείψει».

Ο βασιλιάς ακολούθησε την ορμήνεια του γέροντα, κι όταν γύρισε στο παλάτι του, δούλευε κάθε μέρα για το λαό του, εκατέβαινε και στον κήπο του γι' άλλες δουλειές, κι από τότε γιατρεύτηκε από την ανορεξιά κι έτρωε καλά, που μακάρι να τρώαμε κι εμείς έτσι!

ΘΕΜΑ 1

1. Τι συμβολίζει το ψωμί στο παρόν λογοτεχνικό έργο;

Μονάδες 5

2. Ποιο είναι το διδακτικό μήνυμα που προσφέρει το παραμύθι και ποια είναι τα βασικά στάδια ενός παραμυθιού σύμφωνα με την πλοκή του έργου «Το πιο γλυκό ψωμί»;

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 2

3. Να εντοπίσετε και να χωρίσετε τις ενότητες του συγκεκριμένου λογοτεχνικού έργου και να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο σε καθεμία ενότητα.

Μονάδες 6

4. Με βάση το κείμενο να εντοπίσετε στοιχεία του χαρακτήρα του μικρού βασιλιά;

Μονάδες 9

ΘΕΜΑ 3

5. Να αναλύσετε τους λόγους για τους οποίους πιστεύετε ότι η εργασία έχει μεγάλη αξία για τον άνθρωπο; Να αιτιολογήσετε τις απόψεις σε μια παράγραφο 100 – 120 λέξεων.

Μονάδες 20

ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ